

บันทึกผลการพิจารณาเรื่องร้องเรียน
เลขที่ กน.อพร.RC 006/2552 : วันที่ 8 มิถุนายน 2552

ตามระเบียบองค์การกระจายเสียงและแพร่ภาพสาธารณะแห่งประเทศไทย
ว่าด้วยการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนของประชาชน พ.ศ.2551
โดย คณะอนุกรรมการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากประชาชน

เรื่องร้องเรียน รายการวาระประเทศไทย เมื่อวันที่ 21 พฤษภาคม 2552 เชิญผู้ร้องเรียนเพื่อทำการสัมภาษณ์และถ่ายเทอดเพื่อออกอากาศ โดยไม่ได้แจ้งให้ผู้รับการสัมภาษณ์ทราบถึงบริบทหรือกระบวนการทำรายการที่ครบถ้วน เพื่อให้ได้มีโอกาสตัดสินใจ ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าเนื้อหารายการที่แพร่ภาพออกไปนั้นทำให้ตนเสียหาย และเมื่อติดต่อแสดงข้อข้องใจในการสัมภาษณ์มายังผู้จัดทำรายการแล้ว ไม่ได้รับการตอบสนองทันที และไม่ได้รับการชี้แจงที่ชัดเจน

มติคณะอนุกรรมการรับเรื่องร้องเรียนไว้พิจารณา :

การประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ 6/2552 เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2552

มติคณะอนุกรรมการพิจารณาเรื่องร้องเรียน :

การประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ 6/2552 เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2552

มติคณะกรรมการนโยบายรับรองการพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ :

การประชุมคณะกรรมการนโยบาย ครั้งที่ 23/2552 เมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2552

ข้อพิจารณาของคณะอนุกรรมการฯ

คณะอนุกรรมการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนจากประชาชน ได้พิจารณาประเด็นข้อกฎหมาย กรณีเรื่องร้องเรียนต้องเป็นการกระทำที่ขัดต่อข้อบังคับองค์การว่าด้วยจริยธรรมของวิชาชีพเกี่ยวกับการผลิตและการเผยแพร่รายการ พ.ศ.2552 (อ้างตามระเบียบองค์การว่าด้วยการรับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนของประชาชน พ.ศ.2551 ข้อ 5) ซึ่งที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ ครั้งที่ 6/2552 ได้เห็นควรให้รับและพิจารณาเรื่องร้องเรียนดังกล่าว เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างที่จะชี้ว่ามี การกระทำที่ผิดต่อข้อบังคับว่าด้วยจริยธรรมวิชาชีพหรือไม่ เพื่อให้เป็นบรรทัดฐานในการวินิจฉัยและอ้างอิงต่อไป

คณะอนุกรรมการพิจารณาแล้ว ข้อเท็จจริงรับฟังได้ว่า รายการ “วาระประเทศไทย” นำเสนอเรื่องการปฏิรูปการศึกษา โดยขอสัมภาษณ์ผู้ร้องเรียนพร้อมครอบครัว เพื่อนำเสนอเรื่องราวการเรียนพิเศษของบุตรสาวของผู้ร้องเรียน โดยไปถ่ายทำการสัมภาษณ์ที่บ้าน เพื่อให้เห็นสภาพการดูแลทั้งเรื่องวิชาการและชีวิตความเป็นอยู่ให้กับบุตรสาว โดยผู้ร้องเรียนให้สัมภาษณ์ว่าตนเองเลี้ยงลูกในลักษณะ Play and Learn แต่เมื่อรายการออกอากาศในวันที่ 21 พฤษภาคม 2552 ปราบกฏว่าเรื่องที่น่าเสนอ มีลักษณะเป็นการเปรียบเทียบกับอีกครอบครัวหนึ่งในต่างจังหวัด ซึ่งนำเสนอให้เห็นวิถีชีวิตของเด็กคนหนึ่ง ซึ่งศึกษาในโรงเรียนที่ใช้ระบบการเรียนรู้ตามวัย

และตามธรรมชาติ (Montessori) โดยมีการเชื่อมโยงภาพของครอบครัวผู้ร้องเรียน กับ วิถีชีวิตของเด็กในต่างจังหวัดคนนั้นทั้งที่บ้านและโรงเรียน นอกจากนั้นได้มีนักวิชาการ นักจิตวิทยา ให้ความเห็นในรายการว่าการศึกษาปฐมวัยในปัจจุบันเน้นเรื่องวิชาการมากกว่าการเตรียมให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ ทำให้เด็กไม่มีเวลาเล่น ไม่มีเวลาเป็นส่วนตัว ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าผู้จัดทำรายการมีเจตนาในการนำภาพเรื่องราวของเด็ก 2 คน มาเปรียบเทียบการใช้ชีวิตกัน โดยไม่แสดงให้เห็นบริบทของการศึกษาในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร ไม่มีการขยายความเพื่อหาเหตุผลสนับสนุนการให้การศึกษาต่อเด็กในอีกมิติหนึ่ง ซึ่งผู้ร้องเรียนเห็นว่าเนื้อหารายการที่แพร่ภาพออกไปนั้นทำให้ตนเสียหาย เนื่องจากมีสถานะเสมือนตัวแทนของบุคคลที่เลี้ยงลูกไม่ถูกต้อง ซึ่งในการเชิญสัมภาษณ์ดังกล่าว ผู้ร้องเรียนไม่ได้รับแจ้งให้ทราบล่วงหน้ามาก่อนว่าจะเป็นการสัมภาษณ์เปรียบเทียบกัน และเมื่อได้โทรศัพท์ติดต่อมายังผู้จัดทำรายการเพื่อแสดงข้อข้องใจ ก็ไม่ได้รับการตอบสนองตามเวลาที่เหมาะสม และไม่ได้รับการชี้แจงที่ชัดเจน แม้มีผู้ติดต่อกลับ แต่ก็ไม่มีการพูดคุยกันในรายละเอียด

จากการสอบสวน คณะอนุกรรมการได้สอบสวนข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้เกี่ยวข้องในการจัดรายการว่าการจัดทำรายการดังกล่าวมีแนวคิดในการนำเสนอวาระประเทศไทย เรื่องปฏิรูปการศึกษา โดยทีมงานมีเป้าหมายในการหาข้อมูลประกอบเพื่อการวิเคราะห์ในมิติต่างๆ ทั้งมิติด้านกว้าง ลึก ทางเลือก และทางออกที่การศึกษาไทยควรนำมาพิจารณา ทั้งนี้ สก๊อปข่าวการสัมภาษณ์ดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งในรายการวาระประเทศไทย ตอนการศึกษาปฐมวัย โดยตั้งใจนำเสนอในเนื้อหาการปฏิรูปการศึกษาให้เห็นว่าการศึกษาปฐมวัยมีทางเลือกหลากหลายทาง ซึ่งนำเสนอร่วมกับสก๊อปข่าวเรื่องปรัชญาการศึกษาปฐมวัยแบบมอนเตสซอริ (Montessori) และบทสัมภาษณ์นักวิชาการด้านการศึกษาปฐมวัย รวมทั้งนักจิตวิทยาเด็ก ทั้งนี้สก๊อปข่าว และบทสัมภาษณ์แต่ละเรื่องเป็นชิ้นงานที่แยกจากกัน โดยการแยกส่วนกันทำงาน และนำเทปมาประกอบเข้าด้วยกัน โดยไม่ได้มุ่งหวังให้มีการเปรียบเทียบบุคคลในข่าว เพราะแต่ละคนถูกนำเสนอภายใต้หัวข้อและเนื้อหาที่ต่างกัน

ส่วนเหตุที่ผู้จัดทำรายการไม่สามารถติดต่อผู้ร้องเรียนได้ในทันทีที่ได้รับการแสดงข้อข้องใจนั้น เนื่องจากติดภารกิจถ่ายทำรายการต่างจังหวัด และเมื่อได้ติดต่อไปในวันที่ 24 พฤษภาคม 2552 เพื่อรับฟังความรู้สึกและแสดงความเสียใจเบื้องต้น ในขณะที่เดียวกันทีมงานได้วางแผนว่าจะร่วมกันทบทวนในที่ทีมงานทุกคนเพื่อเป็นกรณีของการเรียนรู้ในการทำหน้าที่นักสื่อสารมวลชนในกรอบจริยธรรมของวิชาชีพ

ผลการพิจารณา (มติที่ประชุมคณะอนุกรรมการฯ)

คณะอนุกรรมการฯ พิจารณาด้วยความเข้าใจความรู้สึกของผู้ร้องเรียน แต่เห็นว่าผู้ถูกร้องเรียนไม่มีเจตนาในการละเมิดข้อบังคับจริยธรรมของวิชาชีพฯ การจัดทำรายการมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอให้สังคมได้รับทราบถึงความหลากหลายของระบบการศึกษาปฐมวัย การผลิตรายการทั้งสามส่วนนั้นมิได้มีเจตนาที่จะโยงใยกันล่วงหน้า เช่นนักจิตวิทยาและผู้สัมภาษณ์มิได้รับรู้สาระการถ่ายทำเรื่องราวของครอบครัวของผู้ร้องเรียน และทีมถ่ายทำเรื่องการศึกษาปฐมวัยแบบมอนเตสซอริก็มิได้รับรู้เช่นกัน ผลที่ปรากฏบนจอซึ่งอาจดูเสมือนเป็นความตั้งใจโยงใยกันล่วงหน้านั้น เป็นไปโดยบังเอิญ แต่ในทางปฏิบัติผู้ถูกร้องเรียนได้ละเลยแนวทางปฏิบัติเพื่อธำรงจริยธรรมวิชาชีพ ในเรื่องแนวทางปฏิบัติเพื่อปกป้องและมีความเป็นธรรมต่อแหล่งข่าว

/ ผู้ให้สัมภาษณ์ / ผู้ร่วมรายการ ข้อ 10.1 วรรคแรก ซึ่งกำหนดว่า “ต้องเปิดเผย ตรงไปตรงมา และชื่อตรง ต่อผู้
ที่ตกเป็นข่าว ผู้ให้ข่าว ผู้ร่วมรายการ ผู้ให้ทัศนคติความคิดเห็น รวมทั้งผู้ชมผู้ฟังรายการ สิ่งที่ต้องแจ้งผู้ร่วม
รายการคือ เหตุผลที่เชิญ เชิญในฐานะ/ตำแหน่ง/บทบาทอะไร รูปแบบรายการเป็นการออกอากาศสดหรือ
บันทึกเทป จะออกอากาศในรายการอะไร ในวัน เวลาใด แต่ไม่ควรรับปากผู้ร่วมรายการว่า จะมีการเผยแพร่
ออกอากาศอย่างแน่นอน สำหรับรายการสัมภาษณ์ ควรแจ้งผู้ให้สัมภาษณ์ หรือผู้ร่วมรายการถึงบริบทของ
หัวข้อ และประเด็นที่จะซักถาม แต่ไม่จำเป็นต้องให้คำถามล่วงหน้า” อีกทั้งเมื่อผู้จัดทำรายการได้รับแจ้งข้อ
ข้องใจหรือข้อทักท้วงจากผู้ให้สัมภาษณ์ ก็สมควรตอบสนองในทันทีโดยการติดต่อสื่อสารกลับ เพื่อเยียวยาและ
ปรับความเข้าใจกันในเบื้องต้น ซึ่งเป็นเรื่องที่ถูกกลະเลยในครั้งนี้นี้เช่นกัน

คณะกรรมการฯ เห็นควรให้ถือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นกรณีศึกษาเพื่อการเรียนรู้ และฝ่ายบริหารควร
จัดการฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้แก่พนักงานในการทำงานภายใต้กรอบจริยธรรมสื่ออย่างเคร่งครัด และคณะอนุ
กรรมการมีมติให้ตัดเตือนผู้ถูกร้องเรียนให้ทำงานด้วยความระมัดระวัง ยึดถือกรอบจริยธรรม และให้ทำหนังสือ
ขอโทษต่อผู้ร้องเรียนด้วย

ผลการรับรองมติ (มติรับรองโดยคณะกรรมการนโยบาย)

คณะกรรมการนโยบายรับรองรายงานของอนุกรรมการร้องเรียน

นางสาวสมพร จุญญอุปการ	อนุกรรมการและเลขานุการ	ผู้บันทึก
นายจอน อิงภากรณ์	ประธานอนุกรรมการฯ	ผู้ตรวจสอบ